

EXPEDICE MĚSTO

ARCHITEKTURA, KTERÁ VYPRÁVÍ PŘÍBĚHY

1. Železniční nádraží v Českém Těšíně

CÍL ZASTÁVKY Představení nádraží jako brány do města a vysvětlení, jak železnice ovlivnila rozvoj regionu, průmyslu a cestování.	NA CO SE ZAMĚŘIT? Fasáda nádraží, reprezentativní architektonické detaily, uspořádání kolejí a aktuální odjezdová tabule.
--	---

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Proč lze železniční nádraží nazvat bránou do města?
- Jaký první dojem z Českého Těšína může získat člověk, který zde vystoupí poprvé?
- Proč Ludwig Hohenegger viděl v železničním uzlu příležitost pro celý region?
- Jaké suroviny a zboží se přepravovaly po železnici? Jak by jejich přeprava vypadala bez železnice?
- Kam se dnes lze z tohoto nádraží dostat bez přestupu? Které spojení vede nejdále?
- Kde se na současné mapě nachází historický region zvaný Halič?

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Při rozhovoru o rozvoji regionu lze upozornit na význam přepravy uhlí, dřeva, železné rudy a oceli. Není nutné hned uvádět hotovou odpověď; je vhodné požádat žáky, aby ji odvodili z informací o průmyslu v regionu.

2. Náměstí v Českém Těšíně

CÍL ZASTÁVKY Prohlídka náměstí, radnice, architektura města	NA CO SE ZAMĚŘIT? Radnice, hodiny, barevná fasáda, tmavý obrys základů bývalého domu a pamětní deska věnovaná Jiřímu Třanovskému.
---	---

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Proč se náměstí nazývá srdcem města? Co způsobuje, že toto srdce „bije“?
- Jak mohlo toto místo vypadat, než zde vznikly domy a radnice?
- Jaké funkce plní radnice a proč obvykle stojí na důležitém, dobře viditelném místě?
- Proč byl v dlažbě náměstí zachován obrys základů domu vdovy Tetlowé?

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Cestou k dalšímu zastavení žáci pozorují budovy, mimo jiné v ulicích Moskevská a Štefánikova. Hledají prvky podobné detailům radnice a pořídí fotografii nebo náčrt.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Se jménem Jiřího Třanovského je spojena obec Třanovice v okrese Frýdek-Místek.

3. Synagoga Schomre-Schabos

CÍL ZASTÁVKY Rozvíjení pozorování architektury a rozhovor o multikulturní historii města.	NA CO SE ZAMĚŘIT? Barva fasády, oblouky, okna, vstup se sloupy, prvky, které budovu odlišují od okolní zástavby.
---	--

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Čeho jste si všimli jako prvního? Popište budovu dříve, než se pokusíte určit její původní funkci.
- Čím se synagoga liší od sousedních budov?
- Které architektonické prvky zdůrazňují, že šlo o výjimečné místo?
- Jaké svatyně a kostely se dnes nacházejí v Českém Těšíně a Cieszyně?
- Co mohou mít stavby různých náboženství společného a v čem se mohou lišit?

Materiál má inspirační charakter (bez jazykové úpravy). Nejedná se o závazný scénář hry – průvodce hry může uvedená doporučení využít podle vlastního uvážení.

EXPEDICE MĚSTO ARCHITEKTURA, KTERÁ VYPRÁVÍ PŘÍBĚHY

- Proč komunity vytvářejí místa pro společnou modlitbu a setkávání?
- Co znamená název Schomre-Schabos — „strážci šabatu“?
- Proč je důležité zachovávat budovy spojené s komunitami, které je už nevyužívají?

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci zapíší pět výrazů, které budovu popisují. Poté vyberou jeden detail, který podle nich nejlépe poukazuje na původní funkci synagogy, a svůj výběr zdůvodní.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

V rozhovoru se lze zaměřit na náboženskou rozmanitost obyvatel, multikulturnost a vícejazyčnost obyvatel.

4. Faustův dům

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Rozlišování legendy a historického faktu a využití příběhu o Faustovi k rozhovoru o lidské představivosti a dřívějších způsobech měření času. Představení nejstaršího domu v Českém Těšíně.	Vzhled nejstarší budovy Českého Těšína, stopy jejího architektonického stylu a v okolí viditelná zařízení k měření času.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Co je legenda a čím se liší od potvrzené historické události?
- Které prvky příběhu o Faustově domě mohou mít původ ve skutečných událostech?
- Co znamená výraz „pakt s ďáblem“? Jaké varování může takový příběh obsahovat?
- Znáte jiné legendy spojené s městem nebo s místem, kde žijete?
- Jak a čím lze měřit čas?
- Jak lidé měřili čas před vynálezem mechanických hodin?
- Za jakých podmínek nebudou sluneční hodiny použitelné?

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci přemýšlejí, kolik kostelních věží je ve městě (v Cieszyňě a Českém Těšíně). Odpověď si později ověří na Zámeckém vrchu.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Je třeba se seznámit s legendou o Faustově domě.

5. Avion

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Představení kavárny jako místa setkávání, kultury a paměti, rozhovor o obnovování zaniklých objektů.	Poloha nad Olzou, výhled na most a obě města, interiér budovy, plakáty a informace o aktuálních akcích.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Proč jsou kavárny místy setkávání?
- Jak mohla vypadat atmosféra Avionu ve 30. letech 20. století?
- Kdo se zde mohl setkávat a o čem mohl mluvit?
- Proč byla a stále je poloha u řeky a u mostu pro kavárnu atraktivní?
- Co znamená přirovnání obnoveného Avionu k fénixovi, který povstal z popela?
- Je znovu postavená budova tímž místem jako původní? Co lze obnovit: vzhled, funkci, nebo atmosféru?
- Proč města obnovují budovy, které přestaly existovat?
- Jaké kulturní akce se k tomuto místu hodí?

Materiál má inspirační charakter (bez jazykové úpravy). Nejedná se o závazný scénář hry – průvodce hry může uvedená doporučení využít podle vlastního uvážení.

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci si přečtou plakáty nebo oznámení a vyberou akci, která jim připadá nejzajímavější. Poté navrhnu vlastní koncert, setkání, výstavu nebo workshop, který by se mohl v Avionu uskutečnit.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Je vhodné upozornit na světelnou linii hranice a zeptat se, zda by žáci bez označení dokázali určit místo, kde jeden stát končí a druhý začíná.

6. Most Přátelství

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Rozhovor o hranici, úloze mostů a řeky a o tom, co spojuje obyvatele Cieszyna a Českého Těšína.	Označení hranice, vlajky, nápisy ve dvou jazycích, proud Olzy, konstrukce mostu a zástavba na obou stranách řeky.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Jaké vlajky jsou na mostě a proč byly umístěny právě zde?
- Podle čeho lze poznat okamžik překročení státní hranice?
- Jak se prostor na druhé straně mění (jazyk, dopravní značky, architektura apod.)?
- Co všechno může most spojovat kromě dvou břehů řeky?
- Proč se nazývá Most Přátelství? Jaký jiný název byste mohli navrhnout?
- Co znamená výraz „stavět mosty mezi lidmi“?
- Jak by vypadal každodenní život obyvatel, kdyby na tomto místě most nebyl?
- Rozděluje Olza obě města, nebo je spojuje? Zdůvodněte odpověď.

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci odpovídají, jaké jsou známky překročení hranice, a uvedou tři podobnosti mezi oběma stranami města. Poté určí směr proudu řeky a pokusí se vysvětlit, podle čeho jej poznali.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Most může být současně dopravní stavbou, symbolem spolupráce a místem, odkud je nejlépe vidět společný prostor obou měst.

7. Zámecký vrch v Těšíně

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Propojení historie, geografie a pozorování panoramatu města a ověření hypotéz formulovaných dříve u Faustova domu.	Viditelné věže (nejen kostelní), Olza a mosty, rotunda sv. Mikuláše, Piastovská věž, pozůstatky někdejšího opevnění, pásmo Beskyd, světové strany.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Kolik věží vidíte? Jsou všechny kostelní? Byla vaše dřívější hypotéza o počtu věží správná?
- Určete světové strany. Podle čeho je lze určit?
- Kterým směrem by bylo třeba jet k Baltskému moři a kterým k Jaderskému moři?
- Poznáváte viditelné vrcholy Beskyd?
- Proč byl hrad postaven právě na návrší?
- Jak se změnila funkce Piastovské věže - od obrany k vyhlídkovému místu?
- Rotunda sv. Mikuláše se stala rozpoznatelným symbolem na jedné polské bankovce. Na které?

Materiál má inspirační charakter (bez jazykové úpravy). Nejedná se o závazný scénář hry – průvodce hry může uvedená doporučení využít podle vlastního uvážení.

EXPEDICE MĚSTO ARCHITEKTURA, KTERÁ VYPRÁVÍ PŘÍBĚHY

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci vytvoří jednoduchý náčrt panoramatu a vyznačí alespoň tři prvky: jeden spojený s historií, jeden s přírodou a jeden s každodenním životem města.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Nejprve nechte žáky, aby sami určili směry a rozpoznali objekty, a teprve poté použijte mapu nebo kompas. Důležitější než bezchybná odpověď je zdůvodnění způsobu uvažování.

8. Divadlo Adama Mickiewicze

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Čtení symbolů na fasádě divadla a rozhovor o umění, patronech institucí, architektuře, přírodě v městském prostoru.	Bohatá fasáda, vysoká okna, mansardová střecha, lyra nad vchodem a neobvyklé stromy rostoucí před divadlem.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Co způsobuje, že budova divadla působí reprezentativně?
- Čím se liší od okolních měšťanských domů?
- Proč bylo divadlo postaveno na tak viditelném místě?
- Proč je toto divadlo srovnáváno s divadlem vídeňským?
- Kdo byl Adam Mickiewicz a proč divadlo nese jeho jméno?
- Jaká další divadla působí v Těšíně nebo Českém Těšíně?
- Proč byla na fasádu divadla umístěna lyra? Co může symbolizovat?
- Co znamená slovo „atribut“? Jaké atributy známých postav nebo povolání dokážete vyjmenovat?
- Čím se vyznačují stromy před divadlem a proč se některé stromy stávají památnými stromy?

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci najdou lyru a navrhnu vlastní znak, který by mohl symbolizovat současné divadlo. Poté si prohlédnou dřezovce trojtrnné a zapíší tři vlastnosti, které je odlišují od typických městských stromů.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Lyra je symbolem umění, harmonie, inspirace a poezie; v mytologii byla mimo jiné atributem Apollóna. Dřezovce trojstranné rostoucí před divadlem jsou památnými stromy.

9. Náměstí v Těšíně

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Porovnání náměstí a radnic v obou městech, rozhovor o požárech, patronech, někdejší zásobování vodou a historii měšťanských domů.	Kašna se sv. Floriánem, měšťanské domy s podloubím, radnice, uspořádání náměstí, prvky svědčící o jeho někdejších funkcích.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Co spojuje náměstí v Cieszyňě s náměstím v Českém Těšíně a v čem se liší?
- Které náměstí působí starším dojmem? Jaké prvky tomu nasvědčují?
- Proč se sv. Florián stal patronem hasičů a proč se jeho socha nachází na náměstí?
- Jak požáry ovlivnily způsob stavby městských domů?
- Jakou funkci plní podloubí?
- Jaké další patrony znáte? Může být patronem školy nebo instituce současný člověk?

Materiál má inspirační charakter (bez jazykové úpravy). Nejedná se o závazný scénář hry – průvodce hry může uvedená doporučení využít podle vlastního uvážení.

EXPEDICE MĚSTO ARCHITEKTURA, KTERÁ VYPRÁVÍ PŘÍBĚHY

- Odkud obyvatelé čerpali vodu před vybudováním vodovodu a jak se mohla dostávat do městské studny?

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Žáci si vyberou jeden měšťanský dům a vytvoří jeho krátký příběh. Popíší lidi a události, jichž mohla být budova svědkem.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

V otázkách o patronech lze připomenout patrony profesí, míst a institucí. Je vhodné žáky povzbuzovat, aby uváděli příklady z vlastních názvů škol, ulic nebo organizací, které znají.

10. Studna tří bratří

CÍL ZASTÁVKY	NA CO SE ZAMĚŘIT?
Shrnutí trasy prostřednictvím rozhovoru o legendě o založení města, společných kořenech obou Těšínů, někdejším průmyslu a vytváření turistických atrakcí.	Litinový altán, nápisy a vyobrazení spojená s legendou, pramen, cesta dlážděná zaoblenými kameny.

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Proč se příběh o třech bratřích snadno pamatuje a stal se symbolem města?
- Musí být legenda pravdivá, aby byla pro obyvatele důležitá?
- Co způsobuje, že se obyčejné místo stane turistickou atrakcí?
- Z jakého materiálu je altán vyroben a proč vznikl právě v huti?
- O jakou Arciknížecí huť jde? Existuje i dnes? Jak se jmenuje?
- Proč jsou kameny na cestě zaoblené? Odkud mohly být přineseny?
- Jaké další turistické atrakce v nejbližším okolí byste doporučili návštěvníkům?

NÁVRH DALŠÍCH AKTIVIT

Každý žák si vybere jedno místo z celé trasy a připraví jeho minivizitku: název, nejdůležitější příběh, postřehnutý detail, vlastní asociaci a heslo lákající k návštěvě. Na závěr žáci dokončí větu: „Cieszyn a Český Těšín spojuje...“.

INFORMACE PRO PRŮVODCE

Oblázky používané k dláždění starých cest pocházely z řeky. Otázku na současný název huti lze pojmout jako badatelský úkol po realizaci hry, pokud odpověď nevyplyne z pozorování na místě.